

تجربه شخصی برای دیگران حجت نیست/ قرآن بهترین راهنمای سیر و سلوك

تبیین‌هایی که يك فرد از تجربه خود ارائه می‌دهد، برای دیگران حجت نیست؛ باید خود قرآن را به عنوان کتاب معرفت و راهنمای سیر و سلوك پیش رویمان بگذاریم و سعی کنیم همان چیزی را که قرآن ارائه می‌دهد، کاربردی و پیاده کنیم.

تبیین‌هایی که يك فرد از تجربه خود ارائه می‌دهد، برای دیگران حجت نیست؛ باید خود قرآن را به عنوان کتاب معرفت و راهنمای سیر و سلوك پیش رویمان بگذاریم و سعی کنیم همان چیزی را که قرآن ارائه می‌دهد، کاربردی و پیاده کنیم.

حجت‌الاسلام و المسلمین حمیدرضا مظاهری سیف، رئیس انجمن فرهنگی معنویت نوین و عضو تحریریه فصل‌نامه تخصصی مطالعات معنوی، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، با اشاره به چالش عرفان‌های کاذب و معنویت‌های نوظهور با معنویت اسلامی، گفت: مبانی این گونه عرفان‌ها و اهدافی که این معنویت‌ها دنبال می‌کنند و تأثیرات تخریب‌کننده‌ای که بر يك فرد می‌گذارند، زندگی معنوی و رشد معنوی او را در مسیر درست به خطر می‌اندازند و به انحراف می‌کشند.

مظاهری‌سیف با تأکید بر ضرورت عرضه معنویت اسلامی در جامعه، بیان کرد: باید با عرضه معنویت حقیقی به صورتی قدرتمند، امکان دسترسی و برخورداری علاقه‌مندان به مسائل معنوی از آن را فراهم کرد و در این امر مهم‌ترین راه و نقطه قوتی که ما در اختیار داریم، بازگشت به منابع دینی است.

نویسنده کتاب «تجربه‌های عرفانی در ادیان« ادامه داد: قرآن، روایات و ادعیه‌ای که به دست ما رسیده است، گنجینه بی‌پایانی از آموزه‌های معنوی هستند که هم می‌توانند به فرد بینش معنوی دهند و هم می‌توانند در او انگیزش و هیجانات معنوی ایجاد کنند و هم می‌توان از این منابع الگوهایی عملی و رفتاری استخراج کرد. بنابراین آنچه در این منابع می‌بینیم، فقط حرف نیست، بلکه آموزه‌های موجود در آن‌ها هم انگیزه‌سازند و هم هنجارساز و الگوی عملی ارائه می‌کنند.

وی با اشاره به انحصار معنویت در عرفان به معنای اصطلاحی آن، عنوان کرد: متأسفانه مشکلی که ما در حال حاضر داریم، این است که معنویت ما به سمت مقوله‌ای به معنای عرفان به معنای اصطلاحی و کلاسیک رفته است که به واسطه ادبیات پیچیده آن، در دسترس عموم نیست و همه نمی‌توانند با آن ارتباط برقرار کنند.

مؤسس گروه مطالعات جنبش‌های معنوی نوین در پژوهشکده باقرالعلوم (ع) این مشکل را ناشی از فاصله گرفتن از منابع اصلی دین دانست و اظهار کرد: همین که ما از منابع دور شده‌ایم و خود دست به جعل اصطلاح زده‌ایم و نظریه‌پردازی کرده و عرفان نظری را گسترش داده‌ایم، این امر فاصله‌ای را بین ما و منابع اصلی ایجاد کرده و همین امر برای عمومی کردن عرفان و معنویت اسلامی مشکل‌زا شده است.

مظاهری‌سیف افزود: البته نظریه‌پردازی‌ها، مفهوم‌سازی‌ها و جعل اصطلاح‌ها برای گروه خاصی از نخبگان امری بجا و پسندیده است، اما خلاصه شدن عرفان و معنویت اسلامی به همین چیزی که به صورت عرفان نظری وجود دارد، آسیب‌زاست. عرفان نظری بخش کوچکی از معنویت و عرفان ماست و بخش عظیم آن، آن چیزی است که با مراجعه مستقیم به آیات و روایات و ادعیه می‌توان از آن استفاده کرد.

وی با اشاره به عرفان عملی نیز گفت: آن چیزی که ما در قالب عرفان عملی داریم و چارچوب‌های این عرفان که در قالب آثاری به ما رسیده است، همان تجربه‌های سلوکی افراد است. فرد سیر و سلوکی داشته است و این سیر و سلوك خود را در قالبی ریخته و معمولاً براساس منازل آن‌ها را توضیح داده است که البته عموماً تبیین‌ها نیز با هم متفاوت است.

عضو تحریریه فصل‌نامه تخصصی مطالعات معنوی اظهار کرد: هر کدام از این افراد از زوایه دید خود مراحل را نام برده و طرح کرده‌اند و تجزیه و تحلیلی از آن ارائه داده‌اند که مطمئناً نه حرف اول و نه حرف آخر است. البته مطالب در این عرصه به گونه‌ای است که تفسیربردار است و می‌توان تأویل و تفسیری ارائه کرد که نقطه نظرات مطرح شده در عرفان عملی را به نقطه‌ای مشترک نزدیک و دیدگاه‌های مختلف را با هم جمع کرد. اما آنچه باید متوجه آن بود این است که بخش زیادی از این مطالب القائات ذهنی خود این افراد است؛ یعنی این افراد در پی تبیین تجربه خود بوده‌اند و برای این کار مفهوم‌سازی کرده و در واقع ذهن خود را دخالت داده‌اند.

رئیس انجمن فرهنگی معنویت نوین گفت: این بدین معنا نیست که هیچ تبیینی نباید صورت گیرد، بلکه این‌ها در جای خود ارزشمند است، اما باید توجه داشت که تبیین‌هایی که يك فرد از تجربه خود ارائه می‌دهد، برای دیگران حجت نیست و آن امر نزد دیگران

لزوماً این گونه نیست و دیگران لزوماً این تجربه را تکرار نخواهند کرد و چنین برداشت‌هایی را از تجربه خود نخواهند داشت.

وی تأکید کرد: ما اگر می‌خواهیم کار عمومی کنیم، باید خالصانه خود قرآن را به عنوان کتاب معرفت و راهنمای سیر و سلوك پیش رویمان بگذاریم و سعی کنیم همان چیزی را که قرآن ارائه می‌دهد، کاربردی و پیاده کنیم و این که چه مرحله‌ای و چه منزلی سیر می‌شود، هر شخصی می‌تواند تجربه خود را داشته باشد و حتی از زاویه تجربه خود تبیینی ارائه کند.